

Miruna Vlada (Rumunsko)

Básnířka, narozena 1986 v Bukurešti, vl. jménem Miruna Troncota, umělecký pseudonym si vybrala v šestnácti letech, o dva roky později vydala první a velmi úspěšnou sbírku *Poemextrauterine (Mimoděložní verše)*. Básně pro ni v dospívání znamenaly únik ze života tráveného mezi zdmi nemocnic a na kolečkovém křesle. „Poezie u mě propukla zároveň s nemocí,“ říká. V Bukurešti, Grazu, Berlíně, Lublani, Sarajevu a Prištině studovala politologii, má doktorát z mezinárodních vztahů. Ve své dizertační práci i třetí své básnické knize se věnuje situaci v Bosně a Hercegovině: *Bosnia. Partaj (Bosna. Rozdělení)*. O své tvorbě říká: „Mou metodou je empatie, touha dosáhnout k tomu druhému.“

výběr z poezie přeložila Jiřina Vyoralčková

ze sbírky *Mimoděložní básně*

nikdo nenutí mé tekutiny
aby se staly slovy

jistě, už od školky
vím, že nemám pohlaví
později jsem se dozvěděla
že mi byla dána kostní choroba

mám strach z přirozených věcí
možná proto jsem nikdy nezalila
květiny v květináči

nemít pohlaví znamená nesahat

posedlí jsou ti, kteří mají příliš málo krve
anebo jak řekl kdosi chytřejší
obsese nahrazuje sex a krev

dnešní gymnazistka už není
slečna z penzionátu minulého století
dnešní gymnazistka
je nymfomanka

slovo napsané na papír nenahradí jídlo
nýbrž hlad

sex pro nymfomanku nenahradí jídlo
nýbrž žaludek

zastydím se pokaždé
když zahlédnu
vlhký a vulgární vzduch
mezi perem a mými stehny

to co průměrnost nikdy nepochopí
je že tehdy když stojíš před
člověkem kterému se chce zvracet
poslední věc, kterou bys měl udělat
je zacpat mu rukou ústa
a napomenout ho, ať nedělá svinčík

BDĚNÍ NAD MRTVÝM

můj život nemá světové strany
poté co verše skončí
pravá ruka shnije
pravá ruka se ti zavrtá do srdce
začíná bdění nad mrtvým

jsi ve mně olejová skvrna
stydím se
začnu se třít a utírat
ale potřebuji smrt bez rozpouštědel
hnus přejde přijde zvyk

piju kávu jako obvykle
s prázdným šálkem protože já nepiju kávu
dávám si do ní olej
ale mezi mou kůží a tou skvrnou
srdce pulzuje s dlouhými přestávkami
nejdřív jako zvon
pak jako siréna sanitky

vzpomínky se tě snaží potlačit
na břicho mi vystala olejová skvrna
zvyk se sloupal
zůstává spálenina ve tvaru 8
panika stéká nažloutlá po pravé ruce

potřebuji aby mě čím dál tím větší lži
večer česaly
cítím svůj olejnatý mozek
ano mozek ženušky co umí pronikat
na tomto papíře leží v řadě moje nervové buňky
jako zrnka pepře která se nedají rozemlít
mé zahanbené nahé tělo potřebuje skvrny

z očí mi tečou žluté kapky alkoholu
o tobě sním?
ty jsi polštář který svírám v náručí
ty jsi ten koho musím spolknout
polštář je plný žlutých boláků

ve spánku vytékají slova jako žlutavé sliny
pach moči z prostěradel zahaluje místnost
do plátna plného rzi
z psaní jsem bisexuální psaní mě dusí mě bije
směs všech těchto látek
které se kolem mě elegantně rozlévají

přejíždíš mi ukazováčkem toužebně nad řasami
něžně mi odhrneš víčka
jako z hráze se vrhneš do mých rohovek

okenní tabulka má prasklinu ve formě ptáka
v této místnosti není čím se přikrýt
třeseš se ani nábytek už není
nevidím tě jen zažloutlé špičáky svítí
jako dvě zhašené sirky

nenávidím tě
v olejové skvrně se nemohu zrcadlit

OKO V LAVORU

kapky deště skvrny bláta krve moči
stále stejný lavor s nahnědlou vodou
na židli uprostřed pokoje
kde hřích mají stejnou barvu stejnou cenu
je ti kňouravě dovoleno se před nimi umýt
pořádně se vydrhnout
a pak se třást zimou v koutě abys uschla
„tváře mi neschnou, je to marné“
jsi první u lavoru protože jsi nejčistší
pak následují oni
s hnusem třou jeden druhého
něžně se otírají oranžovými ručníky
ty se zavřenýma očima aby si nevšimli
pozoruješ vodopád planinu červencový den
jeden z nich ucítí vůni a plivne na tebe
lavor je jejich velké trápení
nic je nemůže zastavit
nic je nemůže uspokojit
tvá zbraň jsou zavřené oči, regenerace

*

mělas 22 let mezi válkami
tví rodiče připouštěli jakýkoliv vztah
on byl voják z povolání
měl spoustu zmrzačených orgánů
byl starší mnohem mnohem starší
rodiče ho zvali na oběd
důležité bylo aby existoval aby jedl aby pil
aby tě bil aby zachoval druh
a ty aby sis uchovala ten pocit lítosti
pohrdání zavšivené lásky
let po válce, regenerace
on se opíjel měli jste jen dva pokoje
rodiče se pokřižovali a šli se projít
běželas k oknu ale tam další zed'
chtělas vidět nebe zavíralas oči ale nicota byla černá
křivila jsi tvář i tělo aby si tě zošklivil
on zpíval o jiné ženě, jediné ženě

ty ses zapřísahala milovat ho vši svou krví
protože je tvá povinnost zachovat tento stav
protože všechno se stýká v tomto bodě
„jsi ošklivá, ale jsi má
nedokážeš milovat jiného, a jiný si tě nevezme
jsi ta nejošklivější a ta nejvíc má.”
vzal ti hlavu do dlaní
epolety měly oslňující lesk
a tvoje mohutné tělo bylo během okamžiku
jedno s prostěradlem
jedno s popraskanými péry lůžka
jedno s krysí dírou v rohu pokoje
jedno se svítiplynem
ve škole nemělas čas naučit se
že toho existuje víc
že dlouho po válce
se nerodí děti nýbrž mrtví vojáci
vina visí nad hlavami jako zámek
ty jsi s to usnout a snít
s hlavou na jeho špinavém rameni opilce
namáčet své šaty v lavoru abys mu dala obklad
modlit se k Bohu abys byla neplodná
abys mohla zachovat

tví rodiče spali na podlaze až do rána

ba i naše váhání ba i naše lhostejnost
jsou odměněny
voda v lavoru se nevyměňuje
regeneruje se

Miláčkové, nechte mě ohromit

ano. černý a lesklý brouk se mi podobal. snažil se mi hladit prsty na nohou. když jsem ho zašlápla celá podlaha zčernala. viděla jsem v zrcadle těhotnou ženu jak naříká. chodidla se mi přilepila jedno k druhému. ano. moje duše se naplnila černými a hrubými vlasy. spím v bílých prostěradlech. čtu na zdech přezdívky všech mužů které si oblékám. jsem kapka arzeniku v bílých prostěradlech. angela má na sobě červené šaty. má dvě ňadra. tučňáka a zajíce. mám pocit viny. neposkvrněných prostěradel. nedostatečné zoufalství mi dává zahynout v průměrnosti.

zahřívám si paže tichem. správná cesta je klikatá. správná cesta je dvojí. mám medúzu na mozku. to je moje ženství. nikdo nechce mlčet, lízat rány hadům. chci aby nemoc kterou předstírám byla mou cestou.

unavím se rychle, protože nemám plod. píšu porodními kleštěmi. mám modravou auru kolem pohlaví. místo křídel mám chlorofyl v nehtech. brouci zabloudili v mé hrudi. mám ještě vrásky puberty na tvářích. mám krátké paže. vše čeho se dotknu se přestěhuje do mne.

slyším klávesy piana jako se protahují. skutečné jsou pouze hřbety rukou, dřevé a čisté. ti dobří umírají rychleji než ti špatní, kiš kiš! vnitřnosti brouka byly lepkavé. ano. jako plynutí času. byla jsem šťastnější zabít ho než ho porodit. roztrhala jsem své šaty, pokryla je mýdlem a vytřela podlahu. v zrcadle se tři zelené dívky tahaly za vlasy. ano.

vama veche 2

filmový projekt

můžu spát vedle tebe
aniž bych věděla kde jsem kde se mé řasy
dotýkají oblak
takřka tekutá červená šňůra
poutá naše sny hluboko do země

bez lásky bych neměla prsty
nýbrž šupiny
smrt v blátě za nehty
jakási fádni nevyhnutelnost

žena s nahými osamělými prsy
nevěsta vdova letící nad mořem
světlo v našich očích teď

já jsem tu abych tě sebrala ze země
já jsem tu protože mě vynalezla tvá slova

tvůj pach mi leží na kolenou
vytváří v mých česčkách
pohyblivé kroužky
jako když se vhodí kámen do vody
mohu si rvát vlasy ale
okolní realita nikdy nebude
těhotná mnou
chci velké vzduchové břicho ze kterého bys
mohl kdykoliv vypadnout do mé náruče

právě sledujete film
který zabil své režiséry:

v městské nemocnici se zrovna měnila směna narodila se
a hodili ji do studené vody
byl srpen ale zmodrala křikem
on byl asi pět šest stanic 226 nebo trolejbusu odsud
zpocený velmi vylekaný se zakrytými spánky
cítil že vítr přináší divný pach

kůže a rtů a křiku
já jsem kňourala do umyvadla první paprsky světla
vítr přinesl krásu na tvou tvář
trochu ti tekla krev a třásl ses
nemotorně ses pokřižoval před malou ikonou v obýváku
byl jsi mladý muž kterému v několika
okamžicích zbělela
všechna slova
láska se na svět vynořila v šatech čarodějnice

vědělš že jsem se narodila protože jsi
ihned odnesl hodiny do opravy
před nimi se teď křižuješ
jsou to hodiny jimž už nikdo nevěří
kde minuty se spolu líbají po celou dobu
a nabývají téže tíhy jako naše těla

jsou kilometry nevinnosti mezi námi
vzpomínky pobíhají sem a tam pokojem celé uslintané
jestliže tento film přestřihneš
Bůh ho zase slepí svou zlatavou slinou

nyní chápu
mé narození ti způsobilo infarkt
neslyšel jsi mé výkřiky
jenom jsi o mně snil jako o holčičce
v šatech tu bílých tu šedivých
jak stojím na palubě parníku který nás vezl na Sibiř

ještě jsme nedorazili
ještě jsme leželi v železném lůžku v zámku Mayerling
a bez váhání čekali až se
rozední
z našich pohlaví už se stala houští kopretin
houští pouště
setkali jsme se po 20 letech
a otevřeli jsme si spolu
pohotovostní nemocnici
Bůh nám zacpal ústa papírem

ostatní mi říkají že vypadám velmi divně
že potmě je vidět jak mi v hrudi září
vzdálenost mezi námi
kterou pijú z každé sklenice a jím z každého talíře
hrůza necítit tvé rameno tisknout se k tomu mému
konečně krvácím z tebe. chci se vrátit

Zámek Goethe

naplnila jsem svůj pokoj loďkami
kdo vešel mohl
se posadit do loďky, mohl se natáhnout a odpočívat
mohl nastavit uši a mohl naslouchat

jednoho dne vešel i můj otec
pohladil mě po hlavě
řekl že on se nemůže posadit
že jeho neudrším že on mě zná až moc dobře

potom jsem tančila s norou
v zámku goethe
byly obrovské pozlacené stojany s lampami
rokoko nad námi zrcadla křišťálové poháry
nora nám řekla že podlaha je jako strop
pokud na ni pohlížíš od stropu
běhali jsme sály zámku goethe smáli se
hrály se divadelní hry probíhaly komorní koncerty
bylo slyšet potlesk aplaudovali nám
oči se jim lačně leskly když se na nás dívali
octavian pořád zůstával pozadu
já a nora jsme utíkaly velmi rychle
ani jsme se nedotýkaly schodů přeskakovaly je
octavian sbíral do pytlíku
všechny díry které za námi zůstávaly

a pak jsme dorazili na pustou pláž
kde nora potkala svou únavu
moře bylo bez hnutí
octavian vyšší než my
měl trochu jinovatky na řasách
a pravil k nám
jako v biblických příslovích

víte že teď
naše krev visí až tam na druhou stranu

nora začala shromažďovat své buňky
řekla že nic z toho co najdeš v písku

neubližuje
řekla podívejte se na mě
já sama jsem tady v písku
shromažďuji se a znovu sestavuji
a pak mě uvidíte vznášet se
její slova byla hustá mlha
která pokrývala vzduch mezi námi
a žluté moře
moře mi řeklo že nora bude
odted' mít krásu naopak
octavian se díval dolů
pokoušel se mi roztříštit loďky
a pustit mě
nora řekla že zdraví tady neexistuje
pokud neudržíš oči zavřené na několik minut

její dlouhá černá sukně
se už začala vznášet
měli jsme strach
ale ona pravila jako v biblických příslovích

čím víc se vzdaluji
vězte že se přibližuji

ze sbírky *Bosna. Rozdělení*

máš u sebe helmu?

k rozdělení potřebuješ helmu, chrániče loktů a nákoleníky
můžeš si vyrobit rychle
z jakéhokoliv předmětu intimní potřeby štít
začínáš se bránit protože začínáš útočit
hlavně sem nechod' bez helmy

tenkrát byl gavrilo princip hrdina

potom
se unavil
a udělali z něj fanatického zabijáka
jak se to děje každému z nás
po rozchodu

jsem dům oděný v břechťanu

všechny trhliny jsou zakryté
z vnějšku je vidět chládek a zeleň
rostlinná intimita
jen praskliny ve světle
jsou ještě vidět
mezi chladnými závany
jen prostory kde vzduch pomalu proplouvá
mezi pavučinami
dům oděný v rudém břechťanu
zadušený.

jsme upíři.

ždímáme z našich pohrom vše co se dá.
vy nás vyznamenáváte a hladíte po hlavě
my ždímáme a ždímáme už dvacet let
dvě stě let
jsme jakési muzeum pod širým nebem
muzeum pohrom
vy jste průvodci
ukazujete nám naše pohromy na mapě
a my pak tleskáme
ale stále se nám nedaří hladit po hlavě jeden druhého
a nikdo už neví kde začal a kde skončil
tenhle film o upírech
v Evropě co má pěkně ostříhané nehty
jsme my ta část která si
okusuje nehty až do krve
která si okusuje hranice až do krve
po nacionalismu nám zbývají už jen hřbitovy
kde ležíme jedni přes druhé
„moje země slávy plná
moje země moly prožraná
moje země ze strachu zrozená
moje země o hračky připravená“

některé místnosti mají silný pach

plísňě.
zatuchlý pach
který ti rychle zaleze pod kůži
pach který ti zůstane ve vlasech
zůstaneš tu uvězněn jakmile sem vkročíš
jsou nevětrané místnosti historie
země se zablokovanými hranicemi
jsme ti nejpohostinnější v evropě
nikdo tu už neotevřel okno
po desítky let
pořád mě zvou dovnitř
„buď tu jako doma“ říkají mi
ale pokoje někdy páchnou po molech
jindy prostě jako zranění
jako pokoj bezdětných manželů kteří jsou spolu 50 let
kde každá věc má své místo
a každý pohyb má přijmout odpověď ozvěnu
připomenout ti samotu
byli pohostinní
pozvali mě abych vešla do jejich domu
kde místnosti páchnou jedem na myši
zůstala jsem tady.
mezi stránkami učebnic nedávné historie
jen slisování vycpaní moli.

Tatjana

„tady by měla být cedule s nápisem
Balkán, neonatologické oddělení
my ti
z 90. let
jsme se všichni narodili
předčasně
zde v improvizovaných inkubátorech
jednotek OSN
dýcháme uměle
za vaše peníze
pijeme sušené mléko
smíchané se střelným prachem
Blue Helmets nás upustily na zem
když jsme plakali
a matka EU nás odpojuje od přístrojů
bez mrknutí oka“

vzpomínky '92–'95

jsem jako smečka
vzteklých psů
která bezhlavě pádí ve 3 v noci ulicemi
snaží se chytit holčičku
za červené mašle
pokaždé když si vzpomeneš
holčička znovu krvácí

Hatidza

„v '96
jsem pracovala v místním rádiu
líbilo se mi
když jsem někdy zůstala sama
ve zvukařské kabině
hrála jsem si s knoflíky
zesilovala jsem basy a zeslabovala je
pak zas zesilovala
víš že když jsou basy nahlas
začne ti zvonit v uších
a reproduktor se trochu třese
a ty cítíš vibrace až v hrudi
byl to takový reflex, myslím
hrát si s knoflíky a cítit že mám vládu nad basy
vládu a žádné výčitky
i mě válka něco naučila“

Kriegswitwe

„the failure of these women to achieve closure, either not knowing if their husbands and children were dead or – if they knew they were dead – not knowing where their bodies were located“
UNDP Report on Excavation in Bosnian Mass Graves

jsem útulek válečných vdov.
tady má vlhkost zdí podobu pohlazení.
je nahoře. neodlepuje se.
cvičíme pomalu se stěnami.
sestry přinášejí na nosítkách seřazené raněné.
oplakáváme je, obvazujeme je,
pak jim dáme na hrud' křížek,
náš průsvitný polibek.
a vyprazdňujeme police kde všechno tlí
skládáme je tam do hranic
je to jako knihovna o kterou se staráme
a stříkáme je parfémem.
vlhkost osvětluje zdi.
je jako lampa.
válka trvá už několik let,
je tu velký provoz raněných
jsme tu zaměstnané na půl úvazku
jednou jedinou tváří.
tu druhou nenastavujeme nikdy.
uchováváme ji jako volné lůžko, do zásoby.
jsem válečná vdova
která se potí a píše.
Sylvia, která je se mnou na pokoji
si hraje se sirkami
pálí si břicho
pobaveně si podpaluje lilii mezi nohama.
má 2 děti, 2 stydké pysky.
já pláču na objednávku,
někdy pro ni, někdy pro mě,
všechno je černé a třpytivé.
jestli tě sem snad přinesou na nosítkách,
vlhkost zdí zachvátí mé žlázy.
jakási sádra překryje rty.
jsem vdova zuhelnatělé lilie.
Sylvia se směje a vyřízne mě.
je nahoře. neodlepuje se.
cvičíme pomalu se stěnami.

The Bosnian Dream

přízrak chodí evropou, přízrak bosny.

Pocit že čekáš až tě dožene vlastní minulost

nemám nic společného s realitou.

jaká je realita? taková nebo taková nebo tamta?

jaký je rozdíl?

začala jsem tě milovat i v jiném jazyce. ve třech jazycích.

začala jsem tě pohřbívat. říkají mi Mlada Vlada

U zemlji krvi i meda – Bal-kan, jak říkali Osmané –

ta země medu a krve

spáleného plastu

žít tu je jako

lízat med z nože

Rozdělení 7

Usadila jsem se na krájecí prkénko.
Položila jsem vše co je stydlivé
sem dolů na prkénko.
Začíná zimní úklid.
Moje tělo.

Koukni, tam nahoře napravo,
na prostřední polici,
je sada nožů ikea,
těch barevných, všechny velikosti
pro všechny stavy.
Teď se něco naučíš,
(aspoň v to doufám):
Na ty nejtuzší části
musíš použít veškeré
zdroje jemnocitu.
Nezáleží na tvaru nože, nýbrž na vůli.
Bez ní nic nepukne,
Bez ní začne na prkénko sněžit,
a to ti nebudu moci odpustit.
Chrupavky jsou připomenutí,
snadno se dají odřezat ostřím.
Nelekej se.
Jenom trocha hluku, pár rýh
a dalekost jako pára
která vychází přímo z prkénka.
Ležím tu už několik dní,
nemohu se zvednout z krájecího prkénka,
udělej dobře a vykonej
než sem přijdou sousedi.

Rozdělení 8.

Děti poznají vždy už předem, že je konec pohádky.
Z chvění hlasu,
z toho jak světlo dopadá na kabátek pyžama
které se lehce chvěje
očekáváním a předtuchami.
Nebo podle zpomalených rukou vypravěče,
najednou zestárých
když zhasínají světlo.

Děti jsou vždy připravené na konec pohádky,
protože tam je klidná hodina uzavření kruhu,
protože tam je spánek velká jáma plná medu
do níž se můžeš ponořit se zavřenýma očima,
s dokořán otevřenou náručí.

Je také šustění stránky které jakoby končí,
Je bezmoc, s níž na tebe, čtoucího pohádku,
jde spánek a hrůza,
a ty nejsi nikdy připravený
na konec pohádky,
která ti vychází ze rtů
náhlý, krátký, netečný
jako ještěrka se šupinami tmy.

Děti usínají s konci pohádek v náručí.
Vypravěč zůstává bez hnutí, víčka přilepená k nadočnicím,
v amputovaném světě
z dob před pohádkami.

On nerozumí a neodpouští
proč konec pohádek
konečně neskončí.